

Naam	Annemarie van Diepenbeek
Woonplaats	Veghel
Beroep	aanvankelijk directiesecretaresse, later projectleider, nu gepensioneerd
Actief in	diersporen, inventarisatie/monitoring dassenburchten, NEM bunzing-boommarter, reptielen en amfibieën
Mijn tijdsbesteding	veldwerk, lezingen en cursussen, collectie diersporen

Geschiedenis

Wanneer is je interesse ontstaan?

De interesse voor natuur en vooral zoogdieren moet er latent als kind al bij me in gezeten hebben, maar die kwam er pas rond mijn 30ste uit. Toen dook ik er meteen ook stevig in. Aanvankelijk was dat om eens per week mijn gedachten af te leiden van de besognes die mijn volle kantoorbaan en de opvoeding van twee jonge kinderen meebrachten. Vanaf dat begin boeiden vooral de roofdieren me. Misschien wel omdat ik er als kind ooit getuige van was dat mijn vader zich boos maakte op een buurman die een nest jonge bunzings onder onze heg gevonden had en deze met zijn schop doodgeslagen had. Zoogdieren en vooral roofdieren laten zich niet gemakkelijk zien, laat staan rustig observeren. Dat geeft ze iets mysterieus en geeft je een gevoel van geluk als je er een ziet of hebt kunnen observeren. Wil je iets over de aanwezigheid en gewoonten van 's nachts actieve zoogdieren te weten komen, dan zijn diersporen een ideaal en onmisbaar middel. Daarom heb ik me vanaf het begin daarop gefocust.

Wat onderneem je allemaal?

Begin jaren 80 begon ik me te oriënteren op diersporen en het aanleggen van een sporencollectie, zodat ik kenmerken kon vergelijken. In 1984 ben ik ze ook fotografisch gaan vastleggen. Zodoende kon ik ook lezingen verzorgen en later ook cursussen. In de loop van 35 jaar heb ik grof-

weg meer dan 500 lezingen, cursusavonden en excursies over diersporen gegeven, soms ook over zoogdieren, reptielen en amfibieën. Bij gebrek aan een cursusboek voor diersporen maakte ik er zelf één (in het pre-digitale tijdperk!) met nog het nodige plak- en knipwerk. Dat bevredigde me niet echt en mede op verzoek van de KNNV Uitgeverij, die aangaf graag een veldgids diersporen te willen uitgeven, ben ik me toen daarop gaan toeleggen. Hiervoor heb ik zo'n 20 jaar sporen in het veld gedocumenteerd. Het schrijfwerk kostte - naast mijn gewone baan - een jaar of vier. Die veldgids, uitgekomen in 1999, kent inmiddels vijf drukken in gebonden uitgave en twee in paperback (Natuurmonumenten).

Met gedegen kennis van diersporen, waar mijn gids een hulp bij kan zijn, zijn verantwoorde inventarisaties te maken van zoogdiersoorten in een gebied, in kwalitatieve zin. Sporen geven - met relatief weinig inspanning - vaak de aanwezigheid van soorten aan, ook die soorten die met andere middelen niet geregistreerd worden. En ze kunnen interessante aanvullende informatie geven over voedsel, terreingebruik en dergelijke.

Jarenlang heb ik me ook vrij intensief met dassen en hun bescherming beziggehouden. Van het een kwam het ander. Door Rogier Lange, Peter Twisk en Alphons van Winden werd ik gevraagd mee te werken aan de *Veldgids Zoogdieren van West-Europa* (1994). Daarvoor moest ik de literatuur in duiken en gerichte waarnemingen in het veld doen. Rond 2005 zijn Peter

Annemarie legt sporen van wasbeer vast.
Foto Pieter van Breugel

In deze rubriek wordt telkens een vrijwilliger uit de vereniging voor het voetlicht gebracht. Waar houdt hij/zij zich mee bezig? Waar komt de passie vandaan? Vanwege het 65-jarig bestaan van de Zoogdiervereniging zullen we dit jaar onze lezers voorstellen aan vier generaties vrijwilligers. In deze aflevering Annemarie van Diepenbeek, een van Nederlands grootste sporendeskundigen.

Onder redactie van Sander Bouwens

Annemaire meet de paslengte van een wolvenspoor in Oberlausitz. Foto Pieter van Breugel

Twisk, Jan Piet Bekker en ik begonnen aan een nog uitgebreidere veldgids met daarin alle Europese soorten: de *Veldgids Europese Zoogdieren* (2010, inmiddels in 3e druk).

Lang heb ik het betreurd geen biologie gestudeerd te hebben, maar door mijn activiteiten op dit gebied kwam ik beroepsmatig toch in de wereld van de natuur en natuurbescherming terecht (als projectleider bij RAVON). Een plek waar ik tot mijn pensionering, nu twee jaar terug, gewerkt heb en waar ik me zeer op mijn plaats voelde. Hier heb ik onder andere gewerkt aan het zogenoemde 'straatkolkenproject', een landelijk project waaruit naar voren kwam dat er in stedelijk gebied jaarlijks honderdduizenden tot meer dan een miljoen amfibieën in straatkolken terechtkomen en daar een akelige dood sterven. Ze vallen erin tijdens hun nachtelijke tochten en kunnen er niet meer uit. Dat gebeurt ook

met allerlei kleine zoogdieren als bosmuizen, huismuizen en huisspitsmuizen. Het onderzoeksrapport met aanbevelingen en adviezen om die sterfte terug te dringen is aan alle Nederlandse gemeenten gestuurd.

Welke dingen heb je in jouw tijd zien veranderen in zoogdierland?

De teruggang van veel soorten, zoals de bunzing. Het boerenland waarin deze soort thuis was, bestaat bij ons nauwelijks nog. Verder de enorme technische mogelijkheden die het -vroeger soms moeizame- veldwerk verlichten. Ook de communicatie is enorm uitgebreid. Er zijn meer aantrekkelijke tijdschriften, zowel populair-wetenschappelijke als wetenschappelijke. Er is uitwisseling via digitale fora als Facebook en veel organisaties (zoals de Zoogdiervereniging, SOVON en RAVON) hebben informatieve websites die zich met biolo-

gische onderwerpen bezighouden. Telemetrie, batdetectors en wildcamera's genereren informatie die je nooit uit observaties in het vrije veld had kunnen vergaren. Maar voor gedragsstudie van veel soorten zijn langdurige observaties nodig, in verschillende gebieden en onder verschillende omstandigheden. Wel is het spijtig dat er bijna altijd een economisch doel moet zijn, wil er geld hiervoor beschikbaar komen.

Toekomst

Wat wil je jongeren meegeven?

Waarnemingen in vrije veld zijn de bonus en de motivatie voor zoogdieronderzoek. Geweldig dat al die technische mogelijkheden er zijn en de uitwisseling via internet. Maar daarin schuilt tevens het gevaar van onjuiste of vervormde informatie, die als waarheid verkocht wordt. Het zoeken in het veld en het observeren van het doen en laten van dieren kan nooit helemaal overgenomen worden door camera's of andere apparatuur. Antwoorden op vragen roepen weer nieuwe vragen op. Om bij diersporen te blijven, bijvoorbeeld: hoe 'demonteert' een rosse of vale vleermuis een grote kever voordat hij die consumeert? Verscheidene keren vond ik de afgebeten vleugels, borst- en kopdelen van meikevers en vliegende herten, op plekken waarvan je moet concluderen dat het vleermuizenwerk is. Hoe doen ze dat? In de vlucht? Hangend aan een tak of dakrand van een schuurtje? Dit soort vragen blijft om veldwerk vragen, veel buiten zijn, altijd gespitst op bijzondere waarnemingen en vondsten en uitwisseling van betrouwbare informatie daarover.

Wat zijn de toekomstplannen?

Uit veel Europese landen heb ik sporen verzameld voor mijn collectie, maar ik heb te weinig tijd gehad om die te archiveren. Ik heb mijn veldwerk nu tijdelijk op een laag pitje gezet om deze achterstand weg te werken. Dat gaat gelukkig voortvarend. Ik denk na over een uitbreiding van de sporengids met sporen uit Zuid- en Oost-Europa. Wat ik hād willen ondernemen en waar ik nooit aan toe zal komen: gedragsstudie van een paar algemene soorten. Opvallend is dat zeldzame soorten goed onderzocht zijn, maar dat van veel gewone soorten zoals de bosmuis relatief weinig bekend is. Was ik jong, dan begon ik aan de studie van zo'n doodgevone soort: de bosmuis. Met die van een van zijn potentieële belagers: de bunzing.